

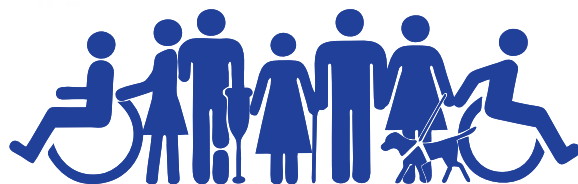

ION CIBOTĂRICĂ

ION BULICANU

RAPORT DE EVALUARE

A ACCESIBILITĂȚII PAGINILOR WEB ALE
CONCURECȚILOR ELECTORALI LA ALEGERILE PARLAMENTARE
DIN 28 SEPTEMBRIE 2025

ION CIBOTĂRICĂ

ION BULICANU

RAPORT DE EVALUARE

A ACCESIBILITĂȚII PAGINILOR WEB ALE CONCURECȚILOR ELECTORALI LA ALEGERILE PARLAMENTARE DIN 28 SEPTEMBRIE 2025

Chișinău, 2025

Raportul de evaluare a accesibilității paginilor web ale concurenților electorali la Alegerile Parlamentare din 28 septembrie 2025 a fost realizat în cadrul Proiectului „Alegeri libere și incluzive – precondiție pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și pentru o democrație funcțională în Republica Moldova”, implementat de Alianța „INFONET” în colaborare cu Întreprinderea Socială „UNIVERSAL ACCES” SRL, cu sprijinul financiar al Fundației Est-Europene din resursele oferite de Suedia.

Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neaparat punctul de vedere al Fundației Est-Europene și Suediei.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
1. Repere internaționale privind accesibilitatea web	4
2. Cadrul normativ național în domeniu	5
3. Aspecte privind accesibilitatea paginilor web și experiența utilizatorilor cu diverse tipuri de dizabilități	7
4. Conformitatea website-urilor analizate cu standardele WCAG	10
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	26

INTRODUCERE

Unul dintre idealurile fundamentale ale unui sistem democratic este participarea cât mai largă și mai incluzivă a cetățenilor la procesele electorale. Alegătorii trebuie să aibă posibilitatea de a lua decizii informate, iar discursurile electorale să fie comunicate într-un format accesibil și ușor de înțeles. Participarea unui număr mare de cetățeni la vot reprezintă atât un obiectiv major al instituțiilor responsabile de organizarea alegerilor, precum Comisia Electorală Centrală (CEC), cât și un interes al partidelor politice, al candidaților independenți și al organizațiilor societății civile.

Pe măsură ce internetul și rețelele de socializare devin principalele surse de informare, accesibilitatea instrumentelor digitale de comunicare electorală capătă o importanță majoră. Website-urile partidelor și ale instituțiilor electorale trebuie să fie concepute astfel încât să poată fi utilizate nu doar de cetățenii fără dizabilități, ci și de persoanele cu deficiențe de vedere, auz sau cu dificultăți cognitive.

În contextul parcursului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, asigurarea accesibilității website-urilor nu mai este doar o recomandare, ci și un standard obligatoriu, esențial pentru exercitarea deplină a drepturilor politice. Totodată, aceasta constituie un angajament internațional al Republicii Moldova, asumat prin ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care recunoaște accesul la informație și la tehnologiile digitale ca un drept fundamental al omului.

Alegerile Parlamentare din Republica Moldova din 28 septembrie 2025 sunt extrem de importante, ele definesc viitorul țării. În funcție de modul în care se va configura Parlamentul, vor exista mari schimbări politice, economice și sociale. Aceste alegeri pot avea un impact profund asupra modului în care Republica Moldova se va dezvolta în următoarele decenii, în raport cu valorile sale interne și relațiile externe.

Alegerile Parlamentare din 28 septembrie 2025 sunt foarte importante pentru comunitățile persoanelor cu dizabilități și pentru cei 150,5 mii de alegători cu dizabilități. Atitudinea societății și gradul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități este un indicator, „o hârtie de turnesol” pentru evaluarea nivelului democrației într-o societate. Alianța INFONET, membră a Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte, în cadrul Campaniei „Acces la vot pentru toți”, în parteneriat cu circa 10 organizații neguvernamentale și grupuri de inițiativă, a monitorizat Alegerile Parlamentare din 28.09.2025 din perspectiva incluziunii persoanelor cu dizabilități.

Un grup de experți pe dimensiunea de dizabilitate au evaluat paginile web ale celor 23 de partide – concurenți electorali la Alegerile Parlamentare din 28 septembrie 2025. Raportul a fost compilat în perioada 29.08.2025 – 22.09.2025.

Prezentul studiu își propune să analizeze gradul de conformitate a website-urilor concurenților electorali la Alegerile Parlamentare din 28 septembrie 2025 cu standardele internaționale de accesibilitate, să evidențieze bunele practici, lacunele și să formuleze recomandări menite să sprijine desfășurarea unui proces electoral mai transparent și mai incluziv.

1. REPERE INTERNAȚIONALE PRIVIND ACCESIBILITATEA WEB

Accesibilitatea web presupune ca informațiile disponibile online să fie ușor de utilizat de către toți cetățenii, indiferent de abilități. În acest sens, un reper esențial îl constituie standardele elaborate de **World Wide Web Consortium (W3C)** în cadrul **Inițiativei pentru Accesibilitatea Web (WAI)**. W3C, cea mai importantă organizație de standardizare a internetului, reunește peste 440 de membri activi din întreaga lume – companii, organizații nonprofit, universități și instituții publice – și promovează principiul conform căruia „*Web-ul trebuie să fie accesibil, pentru a oferi acces egal și șanse egale persoanelor cu abilități diverse*”.

Seria de recomandări cu denumirea **Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)** oferă criterii clare pentru crearea site-urilor prietenoase pentru persoanele cu dizabilități. De la prima versiune (WCAG 1.0, 1999) și până la cele mai recente (WCAG 2.1 în 2018 și WCAG 2.2 în 2023), standardele au evoluat odată cu tehnologia digitală.

Cele patru principii fundamentale ale WCAG, care constituie baza accesibilității, sunt următoarele.

1. **Perceptibil** – conținutul trebuie să fie vizibil sau audibil pentru cel puțin unul dintre simțurile utilizatorului (de ex., text alternativ pentru imagini).
2. **Utilizabil** – interfața paginii web să poată fi folosită prin diverse mijloace, inclusiv doar cu tastatura.
3. **Comprehensibil** – limbaj clar, interfețe previzibile și logice, care sprijină înțelegerea.
4. **Universal** – compatibilitate cu diverse platforme, echipamente (telefon, tabletă), browsere și tehnologii asistive actuale sau viitoare.

Pe baza acestor principii, WCAG definește trei niveluri de conformitate: **A** (minim), **AA** (intermediar) și **AAA** (maxim). În total, există peste 60 de criterii de succes care oferă un cadru precis pentru evaluarea accesibilității unui site.

Gradul de conformitate / Ratingul WCAG

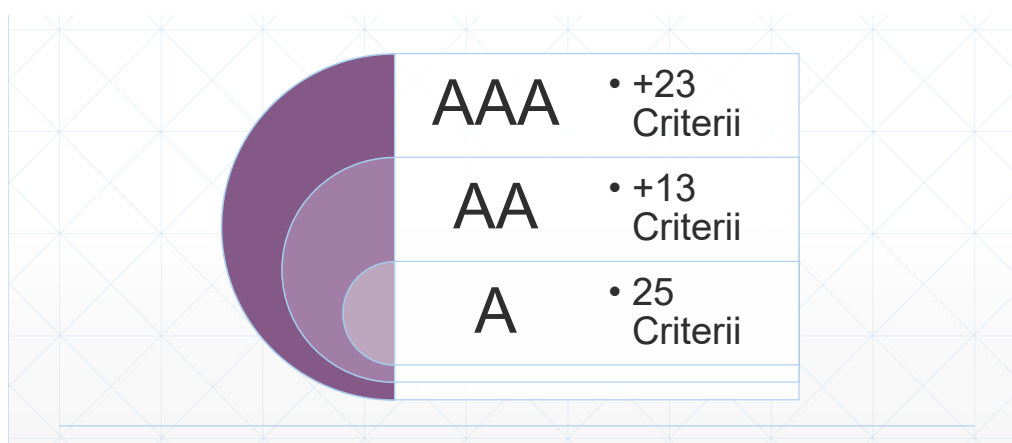

Figura 1. Gradul de conformitate WCAG

2. CADRUL NORMATIV NATIONAL ÎN DOMENIU

Legislația națională obligă autoritățile publice și instituțiile să garanteze accesul la tehnologiile informaționale și la paginile web, în conformitate cu standardele internaționale de accesibilitate.

Potrivit art. 9 „Accesibilitate” alin. 1. din **Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități** (CRPD), „Statele Părți vor lua măsurile adecvate pentru a le asigura acestor persoane accesul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, informație și mijloace de comunicare, inclusiv la tehnologiile și sistemele informatice și de comunicații și la alte facilități și servicii deschise sau furnizate publicului (...)”. În conformitate cu alin. 2 al art. 9, Statele Părți vor lua, de asemenea, măsuri potrivite pentru: (a) a elabora, a promulga și a monitoriza implementarea standardelor minime și a instrucțiunilor pentru accesibilizarea facilităților și serviciilor deschise publicului sau oferite acestuia; (c) a le asigura părților implicate formare pe problemele de accesibilitate cu care se confruntă persoanele cu dizabilități; (f) a promova alte forme adecvate de asistență și sprijin pentru persoanele cu dizabilități în vederea asigurării accesului acestora la informație; (g) a promova accesul persoanelor cu dizabilități la noi tehnologii și sisteme informatice și de comunicații, inclusiv la internet.” În **Observațiile finale ale Comitetului ONU CRPD din 18 mai 2017 privind drepturile persoanelor cu dizabilități pe marginea raportului inițial al Republicii Moldova**, Comitetul s-a arătat preocupat de faptul că furnizarea tehnologiei și a formatelor de informare și comunicare accesibile, inclusiv citirea ușoară, este extrem de limitată, în special pentru persoanele cu deficiențe de vedere și cele cu dizabilități intelectuale. Comitetul i-a recomandat Republicii Moldova utilizarea formatelor și a tehnologiilor de informare și comunicare accesibile persoanelor cu dizabilități, cu o atenție deosebită pentru copiii cu dizabilități în educația incluzivă, inclusiv accesibilitatea web, Braille, formate ușor de citit și simplu de înțeles pentru toate serviciile publice¹.

Articolul 17 din **Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități (nr. 60 din 30.03.2012)** stabilește: (1) În scopul asigurării unei vieți independente persoanelor cu dizabilități, autoritățile publice centrale și locale, organizațiile nonguvernamentale, agenții economici, indiferent de forma de organizare juridică, în funcție de competențele lor funcționale, evaluează situația în domeniu și întreprind măsuri concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, la informație și la mijloacele de comunicare, inclusiv la tehnologia informației și

¹ CRPD/C/MDA/CO/1, Comitetul ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Observații Finale referitoare la Raportul inițial al Republicii Moldova, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fMDA%2fCO%2f1&Lang=en

la comunicațiile electronice, la alte utilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în localitățile urbane, cât și în localitățile rurale, în conformitate cu normativele în vigoare. În conformitate cu art. 25 alin. (2), Statul, prin intermediul Ministerului Economiei și Infrastructurii și al altor autorități publice competente, promovează accesul persoanelor cu dizabilități la informație și la mijloacele de informare în masă, precum și la tehnologia informației și la comunicațiile electronice. (4) Autoritățile publice și instituțiile publice au obligația să-și facă accesibile paginile web pentru persoanele cu dizabilități în conformitate cu liniile directoare internaționale în materie de accesibilitate².

Regulamentul cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1187 din 22 august 2023, consolidează principiul egalității de șanse în campaniile electorale. Acesta stabilește obligația concurenților electorali pentru respectarea principiului nediscriminării persoanelor cu dizabilități în cadrul publicității politice și agitației electorale. Punctul 32 prevede următoarele: „Concurenților electorali li se recomandă să informeze alegătorii utilizând metode de comunicare accesibile persoanelor cu dizabilități (de ex., texte scrise sau pronunțate într-un limbaj simplu și ușor de înțeles), inclusiv moduri alternative de comunicare (sistemul Braille, varianta sonoră, limbajul mimico-gestual etc.).”

O pagină web accesibilă are un rol esențial în asigurarea dreptului tuturor cetățenilor de a accesa informația în mod egal, indiferent de abilitățile lor fizice, senzoriale sau cognitive. În context electoral, site-urile partidelor și ale candidaților reprezintă principala sursă oficială de informare pentru alegători.

Dacă aceste pagini nu respectă standardele de accesibilitate, persoanele cu dizabilități de vedere, de auz sau de mobilitate sunt excluse din procesul democratic, având acces limitat la programe, mesaje și informații utile. Accesibilitatea este nu doar o cerință tehnică, ci și o chestiune de incluziune socială și de respectare a drepturilor umane fundamentale. De asemenea, site-urile accesibile îmbunătățesc experiența pentru toți utilizatorii: sunt mai ușor de navigat, mai clare și mai bine structurate. Astfel, asigurarea accesibilității web nu doar elimină barierele, ci și consolidează transparența, încrederea și participarea cetățenilor la viața publică și politică.

² Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60 din 30.03.2012, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94168&lang=ro

3. ASPECTE PRIVIND ACCESIBILITATEA PAGINILOR WEB ȘI EXPERIENȚA UTILIZATORILOR CU DIVERSE TIPURI DE DIZABILITĂȚI

Accesibilitatea web pentru persoanele cu dizabilități de vedere

Una dintre deficiențele constatate la toate website-urile partidelor și ale blocurilor politice care au participat în campania electorală este **absența meniurilor și a simbolurilor grafice pentru funcționalitățile de accesibilitate**. Absența meniurilor de accesibilitate limitează accesul și navigarea pe website-urile concurenților electorali pentru persoanele cu dizabilități de vedere sau pentru persoanele în etate cu vederea slabă. Astfel, acești cetățeni nu vor putea face ajustările necesare pentru a-și personaliza accesul la website-uri și – cel mai important – vor fi privați de dreptul de a se informa cu privire la platformele/mesajele politice ale concurenților electorali.

O altă deficiență identificată pe unele website-uri este **plasarea documentelor scanate pe website-uri în format PDF sau imagini**. Plasarea pe website a documentelor fotografiate sau scanate nu le permite programelor software de citire a ecranelor, destinate persoanelor cu dizabilități de vedere, să citească conținutul acestor documente. În procesul monitorizării s-a constatat că website-urile a 5 concurenți electorali conțineau documente scanate ca imagini. Cel mai frecvent printre documentele scanate au fost identificate: rapoarte financiare, rapoarte de activitate, statutul partidului, programul politic, documente de constituire a partidului etc.

Este de apreciat că majoritatea website-urilor concurenților electorali evită să folosească publicarea documentelor fotografiate sau scanate. S-a constatat că folosirea acestora este o practică mai veche care se mai întâlnește doar în unele publicații pe website-uri create mai demult.

Fie că este vorba de protecția datelor, fie că este vorba de credibilitatea și legitimitatea documentelor publicate sau oricare alte considerente, există multe soluții tehnice care răspund acestor exigențe și care, în același timp, face accesibil conținutul documentelor. Tendința majorității website-urilor concurenților electorali este de a folosi aplicații și widgeturi accesibile pentru persoanele cu dizabilități de vedere.

Experiența de navigare pe website-urile concurenților electorali a unei persoane nevăzătoare a scos în evidență mai multe obstacole. Persoana a menționat că rubricile trebuie să fie clar denumite și să conțină exact informațiile promise (de ex., la rubrica „Contacte” să se regăsească datele de contact, iar la rubrica „Program electoral” să fie afișat acest program). Navigarea devine dificilă atunci când există sublinkuri nedefinite sau widgeturi de tip carusel, iar lipsa structurării paginilor în titluri și subtitluri îngreunează orientarea în conținut. În plus, înainte de accesarea efectivă a articolelor, softul de citire redă numeroase informații redundante (linkuri spre rețele sociale, simboluri grafice și date

tehnice), ceea ce prelungește procesul de navigare. O altă problemă este lipsa legendelor descriptive pentru fotografii, multe site-uri folosind același titlu al articolului ca descriere pentru toate imaginile. De asemenea, există neclaritate în modul de denumire a programului electoral, acesta fiind publicat sub diverse titluri precum „program politic”, „viziunea partidului” sau „programul popular”, ceea ce creează confuzie. Denumirea recomandată ar fi una explicită și uniformă: „Program electoral pentru Alegerile Parlamentare 2025”. În ceea ce privește documentele disponibile pentru descărcare, experiența a arătat că accesibilitatea este sporită atunci când acestea sunt însoțite de un buton clar etichetat „Descărcare document”, însă această practică nu este aplicată unitar pe toate site-urile. Toate aceste constatări arată că, în lipsa respectării principiilor de accesibilitate web (WCAG), persoanele cu dizabilități de vedere întâmpină dificultăți considerabile în accesarea informațiilor electorale online.

Accesibilitatea web pentru persoanele surde sau cu deficiențe de auz

Accesibilitatea web pentru persoanele surde sau cu deficiențe de auz presupune o combinație de soluții tehnice și de conținut care să le permită accesul deplin la informații și servicii online. În primul rând, este recomandat ca website-urile să ofere **multiple opțiuni de contact**. Simplul afișaj al unui număr de telefon este insuficient, deoarece persoanele surde nu pot comunica prin apel vocal. Prin urmare, trebuie puse la dispoziție canale alternative precum adrese de e-mail, formulare online, chat live sau chiar platforme de apel video (Skype, Zoom), care ar facilita comunicarea directă. Un alt criteriu fundamental este **subtitrarea și transcrierea conținutului multimedia**. Videoclipurile și materialele audio trebuie să fie însoțite de subtitrări precise, care să redea nu doar dialogul, ci și sunetele relevante din context (aplauze, zgomot de ploaie, râsete). Transcrierile textuale și – acolo unde este posibil – clipurile video cu interpretare în limbajul semnelor oferă un nivel suplimentar de accesibilitate. Pentru a sprijini înțelegerea, este recomandată folosirea unui **limbaj simplu și clar**, cu fraze scurte și termeni accesibili, întrucât pentru multe persoane surde limba scrisă este o a doua limbă. Structurarea conținutului prin titluri, subtitluri și liste clare contribuie la o orientare mai rapidă și mai eficientă. În același timp, este esențială **navigarea ușoară și intuitivă** a site-ului: butoanele vizibile, un motor de căutare intern și un design coerent permit accesarea rapidă a informațiilor.

Exemple de bune practici pot fi găsite în mai multe țări europene. În Lituania, site-ul Ministerului Muncii și Protecției Sociale include rezumate video în **limbajul semnelor lituanian** pentru principalele secțiuni de interes public, facilitând astfel înțelegerea mesajului de către persoanele surde³. În Polonia, Primăria Varșoviei pune la dispoziția cetățenilor informația în limbajul semnelor despre posibilitatea de a desfășura activități

³ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/turinys-gestu-kalba/>

administrative cu sprijinul unui **interpret în limbajul semnelor polonez**, serviciu care poate fi solicitat în avans pentru întâlnirile oficiale⁴.

Accesibilitatea web pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale

În conformitate cu standardele WCAG și cu inițiativa WAI, conținutul online destinat persoanelor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale trebuie să fie „înțeles”, și nu doar perceput. Aceasta înseamnă redactarea textelor într-un limbaj simplu, cu propoziții scurte și clare, structură logică și o interfață care poate fi adaptată nevoilor utilizatorului, inclusiv posibilitatea de a controla viteza de citire sau de a ajusta afișajul. Pentru a sprijini înțelegerea, este recomandată oferirea unor versiuni alternative ale conținutului: un scurt rezumat înainte de text, grafice sau icoane explicative, imagini simple asociate instrucțiunilor ori ghiduri vizuale pas cu pas. În acest fel, utilizatorii beneficiază de mai multe modalități de a accesa și a reține informațiile esențiale. La fel de importantă este reducerea factorilor de distragere: animațiile automate, ferestrele care se deschid singure sau conținutul care se schimbă fără avertisment pot afecta capacitatea de concentrare și pot genera confuzie. O experiență digitală stabilă și previzibilă, care permite oprirea sau controlarea elementelor animate, contribuie semnificativ la incluziune. Organizarea informațiilor în secțiuni scurte, cu titluri și subtitluri descriptive, liste cu marcatori și paragrafe reduse ca dimensiune ajută utilizatorii să parcurgă conținutul în ritmul lor și să nu fie copleșiți. În plus, meniurile și butoanele trebuie să fie clare și explicite: de exemplu, „Trimite cererea” este mai accesibil decât un generic „Acțiune ”, iar etichetele și instrucțiunile trebuie să fie consecvente pe întregul website.

⁴ <https://wsparcie.um.warszawa.pl/tlumacz-pjm>

4. CONFORMITATEA WEBSITE-URILOR ANALIZATE CU STANDARDELE WCAG

Verificarea accesibilității website-urilor a fost realizată utilizând instrumentul de scanare automată *Accessibilitychecker.org.*, care oferă o analiză cuprinzătoare a conformității cu cerințele standardelor WCAG 2.1. Suplimentar a fost utilizată scanarea cu *WAVE Accessibility Extension in browserul Firefox* și scanarea manuală pentru a verifica prezența instrumentelor de acces și a documentelor accesibile.

În baza acestei scanări au fost făcute următoarele constatări specifice:

- Din cele 23 de partide, 14 au pagini web, iar 9 partide, blocuri sau candidați – Facebook sau pagini proprii. Totodată, 2 platforme electorale – Blocul electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei și Blocul Unirea Națiunii – au folosit fie website-urile membrilor alianței, fie website-ul unuia dintre membrii blocului electoral. Blocul Unirea Națiunii a folosit website-ul Partidului Național Liberal.
- Niciuna dintre paginile web nu este conformă standardelor internaționale de accesibilitate web (WCAG).
- Scorul mediu de accesibilitate a site-urilor candidaților constituie aproximativ 44%, ceea ce reflectă un nivel scăzut de conformitate cu standardele WCAG.
- Principalele **probleme** și frecvența lor:
 - ✓ Linkurile nu au denumiri accesibile, iar problema se atestă la cel puțin 10 site-uri (*cititoarele de ecran* citesc doar „link”, fără a oferi context).
 - ✓ Elementele de titluri nu sunt structurate corect la 7 site-uri.
 - ✓ Butoanele nu au o denumire accesibilă la 6 site-uri (*cititorul de ecran* anunță doar „buton”, fără a transmite funcția).
 - ✓ Contrast insuficient între text și fundal la 5 site-uri (afectează lizibilitatea pentru persoanele cu deficiențe de vedere).
 - ✓ Lipsa landmarkurilor sau utilizarea incorectă a acestora la 5 site-uri (lipsa structurii semantice <header>, <main>, <footer> îngreunează navigarea asistată).
- Niciunul dintre site-urile analizate nu oferă instrumente dedicate accesibilității web. De exemplu, nu există implementate funcții precum widgeturi sau butoane de accesibilitate (care permit ajustarea contrastului, mărimea textului sau navigarea simplificată).
- În conținutul publicat se observă utilizarea frecventă a documentelor în format PDF, care în multe cazuri nu sunt optimizate pentru *cititoarele de ecran*. Și mai problematic este faptul că unele site-uri publică documente esențiale în format de imagine, complet inaccesibile pentru persoanele cu deficiențe de vedere.

Tabelul 1.

Analiza accesibilității website-urilor realizată de AccessibilityChecker.org
și scanarea manuală

Nr.	Denumirea candidatului electoral	Pagina web	Conformitatea cu standardele WCAG /Scorul acumulat de website		Prezența instrumentelor "widget" de accesibilitate	Lipsa documentelor în format imagine
1	Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS)	https://pas2025.md	✗	77%	✗	✓
2	Partidul Democrația Acasă	https://pda.md/	✗	44%	✗	✓
3	Partidul Coaliția pentru Unitate și Bunăstare (CUB)	https://coalitiacub.md	✗	47%	✗	✓
4	Candidatul independent Andrei Năstase	-	-	-	-	-
5	Partidul Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa (ALDE)	https://alde.md/	✗	23%	✗	✓
6	Candidatul independent Olesea Stamate	-	-	-	-	-
7	Partidul Social-Democrat European (PSDE)	https://psde.md	✗	71%	✗	✓
8	Partidul Național Moldovenesc (PNM)	https://pnm.md/	✗	29%	✗	✓
9	Blocul Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei	-	-	-	-	-
10	Blocul Alternativa	https://blocualternativa.md	✗	59%	✗	✓
11	Partidul Respect Moldova	https://respect.md/alegeri2025/	✗	29%	✗	✓
12	Blocul Împreună	-	-	-	-	-
13	Partidul Liga Orașelor și Comunităților	https://loc.md	✗	59%	✗	✓
14	Partidul Alianța pentru Unificarea Românilor (AUR)	https://partidulaur.ro/republica-moldova	✗	47%	✗	✓
15	Candidata independentă Victoria Sanduța	-	-	-	-	-
16	Partidul Alianța Moldovenii	https://aliantamoldovenii.md/md	✗	35%	✗	✗
17	Partidul Moldova Mare	https://moldovamare.md/md/	✗	17%	✗	✓
18	Blocul Unității Naționale (BUN)	-	-	-	-	-
19	Noua Opțiune Istorică (NOI)	-	-	-	-	-
20	Partidul Liberal	https://www.pl.md	✗	41%	✗	✗
21	Uniunea Creștină Socială din Moldova	-	-	-	-	-
22	Candidata independentă Tatiana Crețu	-	-	-	-	-
23	Partidul Nostru	https://partidulnostru.md/	✗	38%	✗	✗

În continuare sunt prezentate website-urile pe care au fost identificate probleme de accesibilitate.

Problemă	Notă explicativă	Comentarii
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia, atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă un nume unic sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească acest text.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.

Figura 2. Exemplu de titluri care nu apar într-o ordine succesivă

Problemă	Notă explicativă	Comentarii
Butoanele nu au o denumire accesibilă.	Butoanele și elementele cu role="button" trebuie să aibă un nume accesibil, astfel încât utilizatorii tehnologiilor asistive, cum ar fi cititoare de ecran, să poată înțelege scopul acestora.	Atunci când butoanele de pe website nu au denumiri accesibile, cititoare de ecran redau pentru utilizator sunetul „buton”, făcând butonul inutil pentru persoanele cu dizabilități de vedere care folosesc cititoare de ecran.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească acest text.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează attribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoare de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau o pictogramă.	Un text cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru toți utilizatorii.

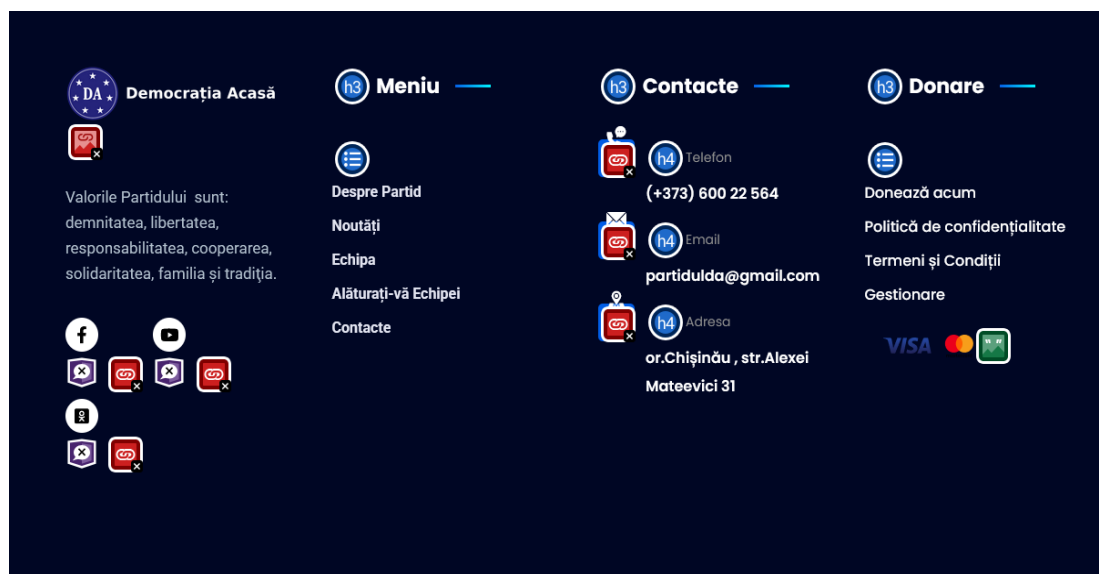

Figura 3. Exemplu de linkuri care nu au denumiri clar deslușite

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Legăturile „skip link” nu au o destinație focalizabilă.	Skip links le permit utilizatorilor, în special celor care folosesc tastatura pentru navigare, să sară peste elementele repetitive (de ex., meniuri de navigare) și să ajungă direct la conținutul principal. Pentru a fi funcțional, linkul trebuie să ducă la un element focalizabil, să fie plasat la începutul paginii și să fie vizibil la focus.	Fără skip links funcționale, utilizatorii cu dizabilități, mai ales cei care nu pot folosi mouse-ul, sunt nevoiți să navigheze prin toate elementele repetitive. Acest lucru reduce eficiența și accesibilitatea site-ului.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Pagina nu conține un titlu de nivel 1 (<h1>).	Titlul de nivel 1 marchează subiectul principal al paginii și ajută la structurarea logică a conținutului. Este recomandat să existe un singur <h1> pe pagină, urmat de subtitluri <h2>, <h3> etc., în ordine descrescătoare. În paginile cu iFrame, structura titlurilor trebuie să respecte ierarhia documentului principal.	Fără un <h1>, cititoarele de ecran și utilizatorii nu pot identifica rapid scopul sau conținutul principal al paginii. Acest lucru afectează înțelegerea, navigarea și experiența generală de accesibilitate.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează attribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să-i permită utilizatorului navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorului sunt îmbunătățite.
Elementele (câmpurile) din formularele de pe website nu au etichete asociate.	Fiecare câmp de formular trebuie să aibă o etichetă vizibilă, care descrie clar scopul său. Etichetele pot fi asociate explicit cu câmpurile prin atributul for, pot fi implicite prin includerea elementului în <label> sau pot fi definite prin attribute precum aria-label/aria-labelledby. Placeholderul nu trebuie folosit ca substitut pentru etichetă.	Etichetele asigură că și controalele formularelor sunt anunțate corect de tehnologiile asistive, precum cititoarele de ecran. Utilizatorii tehnologiei asistive se bazează pe ele pentru a înțelege ce informații trebuie introduse. În plus, utilizatorii de mouse și ecran tactil beneficiază, deoarece textul etichetei devine o zonă mai mare de clic, îmbunătățind accesibilitatea și facilitând utilizarea.

Problemă	Notă explicativă	Comentarii
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere, acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză.
Atributele ARIA nu sunt utilizate corect.	ARIA (Accessible Rich Internet Applications) sunt atribute speciale pe care le adaugi în codul HTML (de ex., aria-label, aria-hidden, role="dialog"). Ele nu schimbă felul în care arată site-ul, ci oferă informații suplimentare pentru cititoarele de ecran despre ceea ce face un element.	Cititoarele de ecran citesc codul site-ului și îl transformă în voce sau în text Braille pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Dacă un buton are doar o iconiță (de ex.) , cititorul de ecran nu știe ce înseamnă ea. Dar dacă adaugi aria-label="Caută", atunci utilizatorul aude „Caută”. Dacă un element este decorativ, poți adăuga aria-hidden="true" și cititorul de ecran îl va ignora.
Elementele-părinte cu rol ARIA nu au elementele-copil necesare.	Anumite roluri ARIA, implicite sau explicite, necesită prezența unor elemente-copil pentru a funcționa corect. Acestea stabilesc relațiile și structura internă a componentelor, astfel încât tehnologiile asistive să poată interpreta și reda corect conținutul. Lipsa elementelor-copil cerute face ca ARIA să nu funcționeze conform intenției.	Dacă elementele-copil lipsesc, tehnologiile asistive nu pot înțelege sau prezenta corect conținutul. Acest lucru generează probleme de accesibilitate și afectează experiența utilizatorilor.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează atribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau o pictogramă.	Un text cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru toți utilizatorii.

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează attribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, sunt îmbunătățite accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor.
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau o pictogramă.	Un text cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru toți utilizatorii.

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau dintr-o pictogramă.	Un text cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru toți utilizatorii.
Atributele ARIA nu sunt utilizate corect.	ARIA (Accessible Rich Internet Applications) sunt atribute speciale pe care le adaugi în codul HTML (de ex., aria-label, aria-hidden, role="dialog"). Ele nu schimbă felul în care arată site-ul, dăcăr oferă informații suplimentare pentru cititoarele de ecran despre ceea ce face un element.	Cititoarele de ecran citesc codul site-ului și îl transformă în voce sau în text Braille pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Dacă un buton are doar o iconiță (de ex. 🔍), cititorul de ecran nu știe ce înseamnă ea. Dar dacă adaugi aria-label="Caută", atunci utilizatorul aude „Caută”. Dacă un element este decorativ, poți adăuga aria-hidden="true" și cititorul de ecran îl va ignora.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Butoanele nu au o denumire accesibilă.	Butoanele și elementele cu role="button" trebuie să aibă o denumire accesibilă, astfel încât cititoarele de ecran să le poată anunța corect. Numele accesibil poate fi oferit prin textul din interiorul butonului, printr-un atribut aria-label sau prin referirea la un alt element cu aria-labelledby.	Dacă butoanele nu au denumiri accesibile, cititoarele de ecran redau doar „buton”, fără context. Acest lucru face butonul inutil pentru persoanele cu dizabilități de vedere, care se bazează pe cititoarele de ecran pentru a naviga.

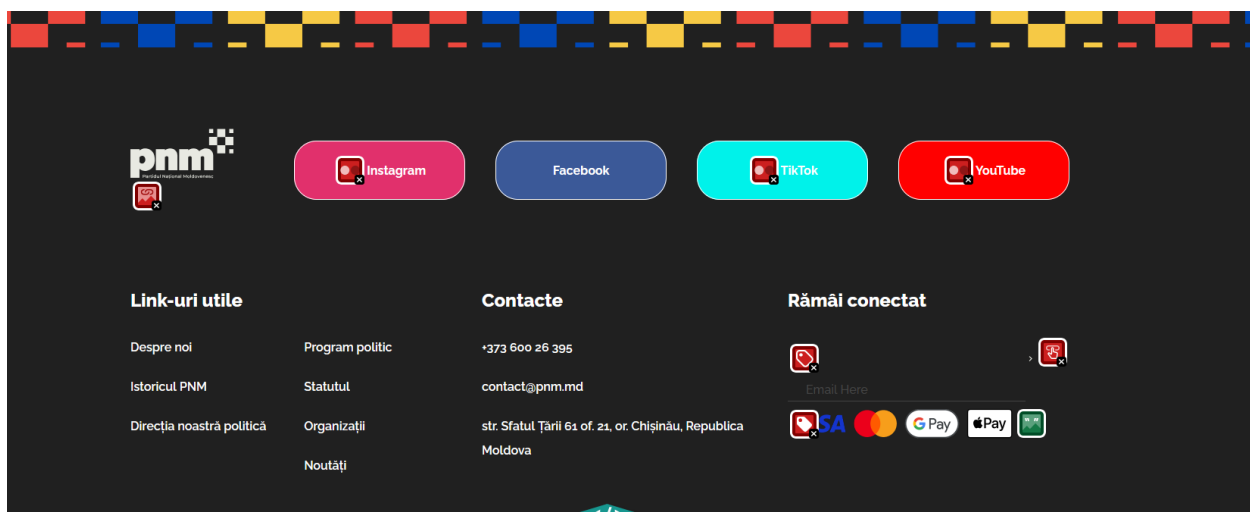

Figura 4. Exemplu de butoane care nu au denumire accesibilă

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere, acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează atribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau o pictogramă.	Un text cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru toți utilizatorii.
Imaginile () nu au text alternativ (alt) informativ.	Imaginile de pe un website transmit informații importante. Fără un atribut alt descriptiv, persoanele care folosesc cititoare de ecran sau care au deficiențe de vedere nu pot înțelege conținutul imaginilor. Dacă imaginea este decorativă, trebuie să aibă alt="" pentru a fi ignorată de cititoarele de ecran.	Fără text alternativ, imaginile devin inaccesibile. Utilizatorii nu primesc informațiile transmise vizual, ceea ce creează bariere de acces la conținut. Adăugarea de alt corect crește accesibilitatea informației și îmbunătățește experiența tuturor utilizatorilor.

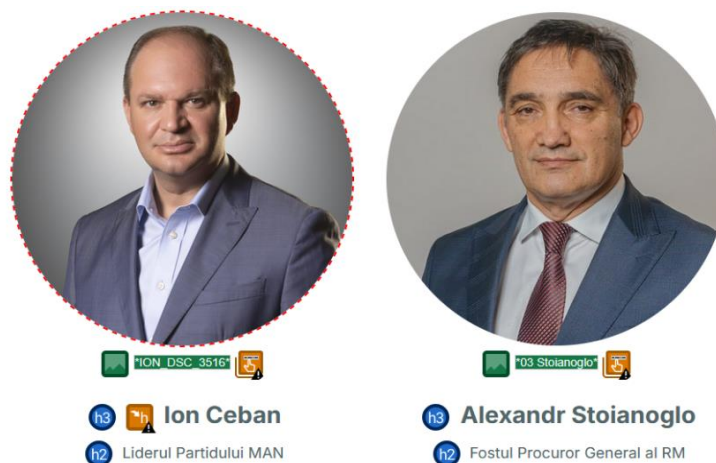

Figura 5. Exemplu de text alternativ (alt) care nu oferă informație clară despre imagine

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere, acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză.
Elementele interactive (butoane, linkuri, controale de formular) sunt imbricate unele în altele.	Elementele interactive nu trebuie plasate unul în interiorul altuia. Aceasta poate crea comportamente conflictuale și confuze pentru utilizatori, în special pentru cei care folosesc cititoarele de ecran sau navigarea prin tastatură. De exemplu, un buton plasat în interiorul altui buton poate declanșa acțiuni neașteptate.	Imbricarea elementelor interactive afectează atât utilizabilitatea, cât și accesibilitatea. Utilizatorii pot declanșa din greșeală acțiuni eronate sau pot fi împiedicați să navigheze eficient, ceea ce duce la o experiență negativă pentru persoanele cu dizabilități.
Elementele focalizabile (de ex., linkuri, butoane, câmpuri de formular) sunt plasate în interiorul unor elemente ascunse cu aria-hidden="true".	Când un element are atributul aria-hidden="true", conținutul său nu ar trebui să fie accesibil sau focalizabil prin tastatură sau prin cititorul de ecran. Dacă elementele din interior (buton, link, formular) rămân focalizabile, utilizatorii pot interacționa cu un conținut care este „invizibil”, ceea ce creează confuzie.	Utilizatorii pot accesa din greșeală un conținut ascuns, ceea ce reduce claritatea și înțelegerea paginii. Acest lucru afectează fluxul de navigare și poate duce la experiențe frustrante sau la inaccesibilitate, în special pentru persoanele care folosesc tastatura ori tehnologiile asistive.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează atribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Atributele ARIA nu sunt utilizate corect.	ARIA (Accessible Rich Internet Applications) sunt atribute speciale pe care le adaugi în codul HTML (de ex., aria-label, aria-hidden, role="dialog"). Ele nu schimbă felul în care arată site-ul, ci oferă informații suplimentare pentru cititoarele de ecran despre ceea ce face un element.	Cititoarele de ecran citesc codul site-ului și îl transformă în voce sau în text Braille pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Dacă un buton are doar o iconiță (de ex.) , cititorul de ecran nu știe ce înseamnă ea. Dar dacă adaugi aria-label="Caută", atunci utilizatorul aude „Caută”. Dacă un element este decorativ, poți adăuga aria-hidden="true" și cititorul de ecran îl va ignora.

Problemă	Notă explicativă	Comentarii
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere, acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează atribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Landmarkurile nu au o combinație unică de rol/etichetă/titlu.	Landmarkurile (<main>, <header>, <footer>, <nav>, <aside>, <form>) ajută utilizatorii tehnologiilor asistive să navigheze mai ușor prin pagină. Pentru a evita confuzia, fiecare landmark trebuie să aibă un identificator unic. Dacă mai multe landmarkuri folosesc aceleași roluri sau etichete, cititoarele de ecran nu pot face diferența între ele.	Landmarkurile duplicate cu aceleași roluri sau etichete îngreunează orientarea utilizatorilor cu deficiențe de vedere. Aceștia nu pot distinge între secțiunile diferite ale paginii, ceea ce reduce claritatea și accesibilitatea structurii site-ului.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească acest text.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau o pictogramă.	Textul cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru utilizatori.

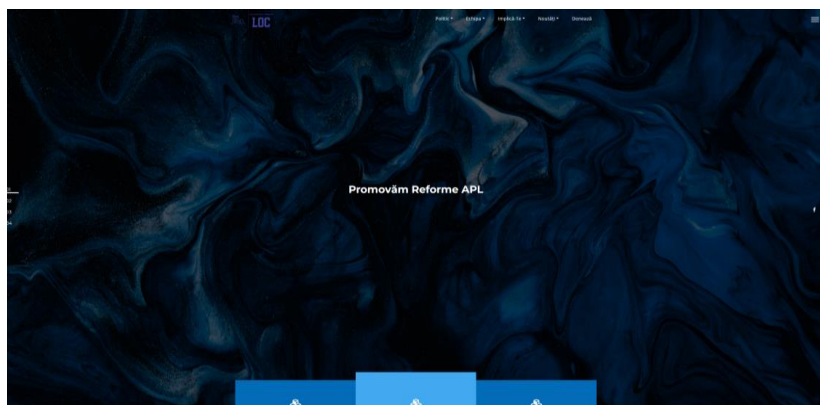

Figura 6. Exemplu: Lipsa contrastului vizual dintre fundal și text

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere, acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează atribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească acest text.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Butoanele nu au o denumire accesibilă.	Butoanele și elementele cu role="button" trebuie să aibă un nume accesibil, astfel încât cititoarele de ecran să le poată anunța corect. Numele accesibil poate fi oferit prin textul din interiorul butonului, printr-un atribut aria-label sau prin referirea la un alt element cu aria-labelledby.	Dacă butoanele nu au denumiri accesibile, cititoarele de ecran redau doar „buton”, fără context. Acest lucru face butonul inutil pentru persoanele cu dizabilități de vedere, care se bazează pe cititoarele de ecran pentru a naviga.

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Butoanele nu au o denumire accesibilă.	Butoanele și elementele cu <code>role="button"</code> trebuie să aibă o denumire accesibilă, astfel încât cititoarele de ecran să le poată anunța corect. Numele accesibil poate fi oferit prin textul din interiorul butonului, printr-un atribut <code>aria-label</code> sau prin referirea la un alt element cu <code>aria-labelledby</code> .	Dacă butoanele nu au denumiri accesibile, cititoarele de ecran redau doar „buton”, fără context. Acest lucru face butonul inutil pentru persoanele cu dizabilități de vedere, care se bazează pe cititoarele de ecran pentru a naviga.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Imaginile (<code></code>) nu au text alternativ (<code>alt</code>).	Imaginile de pe un website transmit informații importante. Fără un atribut <code>alt</code> descriptiv, persoanele care folosesc cititoarele de ecran sau care au deficiențe de vedere nu pot înțelege conținutul imaginilor. Dacă imaginea este decorativă, trebuie să aibă <code>alt=""</code> pentru a fi ignorată de cititoarele de ecran.	Fără un text alternativ, imaginile devin inaccesibile. Utilizatorii nu primesc informațiile transmise vizual, ceea ce creează bariere de acces la conținut. Adăugarea de <code>alt</code> corect crește accesibilitatea informației și experiența tuturor utilizatorilor.
Eticheta <code><meta name="viewport"></code> dezactivează scalarea și zoomul textului.	Eticheta <code>viewport</code> definește modul în care pagina se adaptează la diferite dimensiuni de ecran (telefon, tabletă, desktop). Dacă este configurată incorect (de ex., <code>user-scalable=no</code>), utilizatorii nu pot mări textul sau conținutul.	Persoanele cu vedere slabă sau cu dizabilități cognitive depind de funcția de zoom pentru a face textul lizibil. Dezactivarea acestei opțiuni limitează accesul la conținut și creează bariere în utilizarea site-ului pe dispozitivele mobile.

Problemă	Notă explicativă	Comentarii
Elementele de titluri nu apar într-o ordine succesivă descendentă. Unele elemente de titlu (<h1>-<h6>) nu au text descriptiv.	Scopul principal al titlurilor este de a parcurge structura semantică a unei pagini web, facilitând navigarea și înțelegerea conținutului acesteia atunci când sunt folosite tehnologiile asistive. Pentru utilizatorii fără dizabilități de vedere, acest scop este atins prin diferite dimensiuni ale textului. Fiecare titlu trebuie să conțină text clar și semnificativ. Titlurile goale sau ascunse (prin display:none sau aria-hidden="true") nu sunt anunțate de cititoarele de ecran și nu oferă informație structurată utilizatorilor.	Dacă tabelele/secțiunile paginii web nu sunt marcate cu atributele de titlu, navigarea utilizatorilor de tehnologii asistive prin blocurile/secțiunile paginilor web este dificilă și confuză. Titlurile ajută la înțelegerea structurii paginii și permit navigarea rapidă pentru utilizatorii cititoarelor de ecran. Fără text descriptiv, aceștia nu pot înțelege sau parcurge corect conținutul.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează atribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Butoanele nu au o denumire accesibilă.	Butoanele și elementele cu role="button" trebuie să aibă o denumire accesibilă, astfel încât cititoarele de ecran să le poată anunța corect. Numele accesibil poate fi oferit prin textul din interiorul butonului, printr-un atribut aria-label sau prin referirea la un alt element cu aria-labelledby.	Dacă butoanele nu au denumiri accesibile, cititoarele de ecran redau doar „buton”, fără context. Acest lucru face butonul inutil pentru persoanele cu dizabilități de vedere, care se bazează pe cititoarele de ecran pentru a naviga.
Culorile de fundal și cele din primul plan ale website-ului nu respectă proporția minimă de contrast.	Toate textele de pe website trebuie să aibă un raport suficient de contrast între culoarea textului și cea a fundalului. Cerința se aplică atât textului obișnuit, cât și textului care face parte dintr-o imagine sau dintr-o pictogramă.	Un text cu un contrast de culoare scăzut este dificil sau imposibil de citit pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu daltonism. Respectarea raportului de contrast asigură lizibilitatea textului și accesul egal la informații pentru toți utilizatorii.

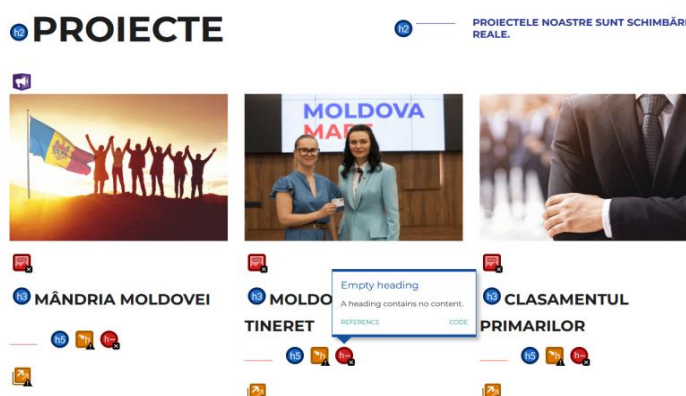

Figura 7. Exemplu de elemente marcate ca titlu, care nu au text descriptiv

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Elementele focalizabile (de ex., linkuri, butoane, câmpuri de formular) sunt plasate în interiorul unor elemente ascunse cu <code>aria-hidden="true"</code> .	Când un element are atributul <code>aria-hidden="true"</code> , conținutul său nu ar trebui să fie accesibil sau focalizabil prin tastatură sau prin cititorul de ecran. Dacă elementele din interior (buton, link, formular) rămân focalizabile, utilizatorii pot interacționa cu un conținut care este „invizibil”, ceea ce creează confuzie.	Utilizatorii pot accesa din greșeală un conținut ascuns, ceea ce reduce claritatea și înțelegerea paginii. Acest lucru afectează fluxul de navigare și poate duce la experiențe frustrante sau la inaccesibilitate, în special pentru persoanele care folosesc tastatura ori tehnologiile asistive.
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <code><header></code>, <code><nav></code>, <code><main></code>, <code><footer></code>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează attribute ARIA: <code>role="banner"</code>, <code>role="navigation"</code>, <code>role="main"</code>, <code>role="contentinfo"</code>.	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, accesibilitatea informației și experiența utilizatorilor sunt îmbunătățite.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Butoanele nu au o denumire accesibilă.	Butoanele și elementele cu <code>role="button"</code> trebuie să aibă o denumire accesibilă, astfel încât cititoarele de ecran să le poată anunța corect. Numele accesibil poate fi oferit prin textul din interiorul butonului, printr-un atribut <code>aria-label</code> sau prin referirea la un alt element cu <code>aria-labelledby</code> .	Dacă butoanele nu au denumiri accesibile, cititoarele de ecran redau doar „buton”, fără context. Acest lucru face butonul inutil pentru persoanele cu dizabilități de vedere, care se bazează pe cititoarele de ecran pentru a naviga.

<i>Problemă</i>	<i>Notă explicativă</i>	<i>Comentarii</i>
Asigură că întreg conținutul paginii este inclus în repere („landmarks”).	- Folosește elemente HTML5 native: <header>, <nav>, <main>, <footer>. - Dacă nu sunt potrivite, utilizează attribute ARIA: role="banner", role="navigation", role="main", role="contentinfo".	Landmarkurile definesc secțiuni clare pe pagină, ceea ce ajută cititoarele de ecran și tehnologiile asistive să înțeleagă structura și să le permită utilizatorilor navigarea rapidă la anteturi, meniuri, la conținutul principal și la subsol. Astfel, se îmbunătățește accesibilitatea site-ului și experiența utilizatorilor.
Linkurile nu au denumiri care pot fi deslușite.	Linkurile trebuie să aibă o denumire unică sau o scurtă descriere atașată în cod pentru a le permite programelor cititoare de ecran să citească textul.	Atunci când elementele de pe website de tipul „link” nu au denumiri accesibile, cititorul de ecran va citi pur și simplu cu voce tare „link”, iar utilizatorul nu va înțelege din context unde duce acest link.
Unele câmpuri de formular nu au etichete vizibile și sunt etichetate doar prin attribute ascunse (title, aria-label, aria-describedby).	Fiecare control de formular (de ex., câmpuri text, liste, butoane, checkbox) trebuie să aibă o etichetă accesibilă și clară, asociată printr-un element <label>. Attributele ascunse pot fi folosite doar suplimentar, dar nu trebuie să înlocuiască etichetele vizibile.	Fără etichete corecte, cititoarele de ecran nu pot anunța scopul câmpului, ceea ce duce la confuzie și dificultăți în completarea formularului. Etichetele vizibile îmbunătățesc accesibilitatea atât pentru utilizatorii cu dizabilități, cât și pentru cei care folosesc mouse-ul sau ecranul tactil.
Imaginile () nu au text alternativ (alt).	Imaginile de pe un website transmit informații importante. Fără un atribut <i>alt</i> descriptiv, persoanele care folosesc cititoarele de ecran sau care au deficiențe de vedere nu pot înțelege conținutul imaginilor. Dacă imaginea este decorativă, trebuie să aibă alt="" pentru a fi ignorată de cititoarele de ecran.	Fără un text alternativ, imaginile devin inaccesibile. Utilizatorii nu primesc informațiile transmise vizual, ceea ce creează bariere de acces la conținut. Adăugarea de <i>alt</i> corect crește accesibilitatea informației și îmbunătățește experiența utilizatorilor.
Documentul HTML nu are atributul lang.	Atributul <i>lang</i> din elementul <html> definește limba principală a conținutului paginii. El ajută tehnologiile asistive, cum ar fi cititoarele de ecran, să redea corect pronunția textului și să adapteze navigarea.	Fără atributul <i>lang</i> , cititoarele de ecran nu știu în ce limbă să citească, ceea ce poate provoca pronunții greșite și confuzie pentru utilizatorii cu deficiențe de vedere sau pentru cei care depind de tehnologiile asistive.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

CONCLUZII GENERALE

1. Nivelul general de conformitate a paginilor web cu standardul WCAG este foarte scăzut.

Analiza site-urilor concurenților electorali pentru Alegerile Parlamentare 2025 arată că nivelul general de conformitate cu standardele internaționale de accesibilitate web (WCAG) este scăzut. Doar câteva partide au atins scoruri acceptabile, cum ar fi Partidul Acțiune și Solidaritate (77%) sau Partidul Social-Democrat European (71%), însă marea majoritate a site-urilor (10 din 14) se situează sub pragul de 50%. Acest lucru demonstrează lipsa unei abordări sistematice și consecvente a accesibilității digitale. În condițiile în care tehnologia este principala cale de comunicare politică, deficiențele în accesul la informație duc la excluderea indirectă a persoanelor cu dizabilități din dezbaterile publice și din procesele electorale. Probabil, majoritatea actorilor politici tratează accesibilitatea ca pe o chestiune secundară, deși ea reprezintă o obligație morală și un element-cheie pentru asigurarea egalității de șanse. În lipsa unor intervenții corective, o parte semnificativă a electoratului nu va putea beneficia de acces egal la informație, ceea ce afectează inclusiv transparența și credibilitatea procesului electoral.

2. Problemele comune care se repetă la majoritatea paginilor web

Este îngrijorător faptul că majoritatea problemelor de accesibilitate identificate se repetă constant pe aproape toate site-urile analizate. Printre cele mai frecvente deficiențe se numără: lipsa denumirilor accesibile pentru linkuri și butoane, contrastul insuficient între text și fundal, absența etichetelor corecte la câmpurile de formular și structura deficitară a titlurilor. În plus, utilizarea atributelor ARIA și a landmarkurilor este deseori incorectă, ceea ce nu facilitează, ci mai degrabă complică navigarea pentru utilizatorii cititoarelor de ecran. În loc să ofere o structură semantică clară, multe pagini transmit semnale contradictorii tehnologiilor asistive, ceea ce generează confuzie și limitează accesul la conținut. Această situație demonstrează lipsa de expertiză tehnică și de responsabilitate din partea celor care gestionează comunicarea digitală a partidelor.

3. Lipsa instrumentelor specifice care țin de accesibilitate și utilizarea documentelor inaccesibile

O altă concluzie majoră este că niciunul dintre site-urile analizate nu oferă instrumente dedicate accesibilității web. De exemplu, nu sunt implementate funcții precum widgeturi sau butoane de accesibilitate (care permit ajustarea contrastului, mărirea textului sau navigarea simplificată), instrumente considerate bune practici în domeniul digital. Mai mult, în conținutul publicat se observă utilizarea frecventă a documentelor în format PDF, care în multe cazuri nu sunt optimizate pentru cititoarele de ecran. Deși nu este o practică frecventă, totuși unele pagini web publică documente esențiale în format de imagine, complet inaccesibile pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Astfel de bariere digitale împiedică alegătorii să acceseze programele electorale, comunicatele oficiale sau alte informații de interes public. Pentru ca procesul electoral să fie cu adevărat democratic și participativ, este necesar ca partidele și candidații să asigure publicarea materialelor într-un format accesibil tuturor cetățenilor, indiferent de abilitățile acestora.

4. Accesibilitatea informației pentru persoanele cu dizabilități de auz și pentru cele cu dizabilități intelectuale sau psihosociale lipsește aproape complet din site-urile analizate.

Conținutul video și audio nu este însoțit de subtitrări sau transcrieri, iar în unele cazuri nu există alternative vizuale sau textuale care să faciliteze accesul persoanelor surde. În același timp, textele publicate de partide sunt adesea dense, scrise într-un limbaj tehnic sau birocratic, greu de înțeles pentru persoanele cu dificultăți cognitive. Lipsa versiunilor expuse în limbaj simplu, a rezumatelor vizuale ori a unei structuri logice a paginii duce la excluderea indirectă a unor categorii largi de cetățeni, care nu reușesc să acceseze și să înțeleagă informația electorală. Această situație contravine standardelor WCAG și principiului egalității de șanse, reducând transparența și încrederea în procesul electoral.

RECOMANDĂRI

1. Concurenții electorali sunt îndemnați ca, pe viitor, să asigure accesibilitatea paginilor web oficiale.

Se recomandă ca toate partidele, blocurile electorale și candidații independenți să asigure conformitatea site-urilor cu Web Content Accessibility Guidelines (WCAG 2.1), nivelul AA. În prezent, scorul mediu de accesibilitate a site-urilor este de doar 44%, ceea ce indică un nivel scăzut și neuniform de conformitate. Respectarea standardelor ar elimina problemele recurente identificate (linkuri și butoane fără denumiri accesibile, titluri structurate incorect, contrast insuficient, lipsa landmarkurilor) și ar facilita accesul persoanelor cu dizabilități la informațiile electorale.

2. Este necesară crearea și publicarea conținuturilor digitale accesibile.

Este necesar ca documentele electorale să fie publicate în formate accesibile, evitând utilizarea imaginilor sau PDF-urilor inaccesibile. Documentele PDF trebuie etichetate corect pentru cititoarele de ecran, iar materialele vizuale trebuie să fie însoțite de text alternativ descriptiv. De asemenea, se recomandă integrarea unor widgeturi sau butoane de acces care să le permită utilizatorilor ajustarea contrastului, modificarea dimensiunii textului și navigarea simplificată.

3. Concurenții electorali sunt îndemnați să acorde o mai mare atenție accesibilității paginilor web pentru persoanele cu dizabilități de auz și pentru cele cu dizabilități intelectuale sau psihosociale.

Este necesară includerea subtitrărilor, transcrierilor și a interpretării în limbajul semnelor pentru materialele audiovideo, precum și redactarea documentelor esențiale într-un limbaj simplu și ușor de înțeles, însoțite de rezumate vizuale sau infografice. Pagina web trebuie să fie structurată logic, cu titluri clare, liste și paragrafe scurte, pentru a facilita parcurgerea conținutului de către toți utilizatorii.

4. Instruirea echipelor tehnice și instituționalizarea accesibilității paginilor web trebuie să fie respectate ca cerință obligatorie.

Partidele politice trebuie să își instruiască echipele de comunicare și dezvoltatorii web în domeniul accesibilității digitale. În același timp, Comisia Electorală Centrală ar trebui să stabilească cerințe minime obligatorii de accesibilitate pentru paginile web și materialele online ale concurenților electorali. Implementarea unui mecanism de monitorizare și de raportare ar consolida transparența, ar preveni excluderea persoanelor cu dizabilități și ar garanta participarea egală a tuturor cetățenilor la procesul electoral.